

Žieminių rapsų sėjai artėjant

Žieminių rapsų plotai Lietuvoje išsiplėtė nuo 6,6 tūkst. ha 2003-aisiais iki 106 tūkst. ha 2009 metais. Toks plotų didėjimas rodo, kad šie augalai tampa svarbūs ūkininkų ūkiuose. Šių metų derliui buvo pasėta apie 126 tūkst. ha žieminių rapsų, tačiau dėl nepalankios žiemos daug pasėlių žuvo. Rapsų žiemkentiškumui didelę įtaką turi veislė ir agrotechnika. Renkant veislę svarbu atkreipti dėmesį, ar ji patikrinta Augalų veislių tyrimo stotyje (AVTS) kaip tinkama auginti vietos sąlygomis. Kokią veislę – linijinę ar hibridinę – sėti, pirmiausia lemia sėjos laikas. Sėjant optimaliais terminais visiškai tinka linijinės veislės, o vėluojant sėja patartina rinktis hibridines.

Tyrimų metai	Vokietija	Austrija	Šveicarija	Lenkija
2008	108	105	114	120
2007	114	103	118	119
2006	110	114	115	110
2005	110	109	112	-

Žieminių hibridinių rapsų veislės VISBY derlingumas (lyginant su standartu) Europos šalyse, %

VISBY – naujos kartos ypač derlingas Vokietijos selekcijos ir sėklininkystės įmonės „NPZ-Lembke / Rapool“ hibridas, sukurtas naujos motininės linijos pagrindu. Veislė tinkama vėlyvesnei sėjai, nes ankstyvuose augimo tarpsniuose sparčiai augina biomasę, tad ir vėliau pasėti suformuoja tinkamą šaknies kaklelį ir optimaliai pasiruošia žiemėjimui. Augalai išsiskiria dideliu atsparumu nepalankioms augimo sąlygoms ir išgulimui. Veislė atspari ligoms, ypač fomozei. Derlinga, 2009 m. Kauno AVTS gautas 6,2 t/ha derlius – net 21 proc. didesnis nei standartinių veislių.

„NPZ-Lembke / Rapool“ įmonėje sukurta hibridinių rapsų veislė **TITAN** atspari įvairiems aplinkos stresams. Augalai užmezga daug ankštarių, jie vidutinio aukščio, tvirti, atsparūs išgulimui, gerai žiemoja. Intensyviai vystosi rudėnį, todėl tinkami vėlyvai sėjai. Šio hibrido sėklos išsiskiria gera kokybe. Augalų veislių tyrimo centro duomenimis, jose nustatytas gana didelis vidutinis riebalų kiekis – 43,9 proc., baltymai sudarė 24,7 proc., eruko rūgšties nustatyta 0,9 proc., o gliukozinolatų – 3,7 μmol/g.

Tarp augintojų populiarūs ir ankstyva įmonės „NPZ-Lembke / Rapool“ sukurta hibridinių rapsų veislė **KRONOS**. Augalų veislių tyrimo stotyse tai standartinė veislė. Augalai vidutinio aukščio, atsparūs išgulimui ir sėklų išbyrėjimui iš ankštarių. Stabilus derlingumas. Sėklos stambios, 1 000 jų sveria 4,18–5,06 g. Tai puikiai žiemojanti veislė, atspari ligoms, ypač fomozei. Sudygę augalai greitai vystosi, todėl tinka sėti šiek tiek suvėlinus sėją. Veislė taip pat registruota Švedijoje ir Anglijoje.

DK SECURE – vidutinio ankstyvumo žemaūgis hibridas, sukurtas įmonėje „Monsanto“. Augalai labai gerai žiemoja, nes augimo kugelį formuoja žemai, tad pakanka nedidelio sniego sluoksnio, kad jį uždengtų. Augalai atsparūs išgulimui. Stiebą pavasarį pradeda auginti vėlai, todėl mažiau nukentia nuo pavasariinių šalnų.

Linijinių veislių asortimentą šiemet papildė nauja švedų įmonėje „Lantmännen SW Seed“ sukurta žieminių rapsų veislė **VISION**. Tai vidutinio ankstyvumo, labai derlinga veislė. Sėklos stambios, 1 000 jų sveria 4,45 g, aliejingos – apie 48,8 proc. riebalų. Augalai vidutinio aukščio, labai atsparūs išgulimui, gerai žiemoja. Išsiskiria labai geru atsparumu fomozei ir alternariozei.

Žemdirbių pripažinimą pelnė švedų firmos „Lantmännen SW Seed“ veislė **SUNDAY**. Augalų veislių tyrimo stotyse ši veislė auginama kaip standartas, naujai registruojamų veislių duomenys yra lyginami būtent su ja. Veislė vidutinio ankstyvumo. Augalai aukšti, sėklos stambios, 1 000 jų vidutiniškai sveria 4,86 g. Šios veislės rapsai atsparūs išgulimui ir sėklų išbyrėjimui iš ankštarių. Gerai žiemoja. Valstybinio augalų veislių tyrimo centro duomenimis, žiemkentiškumas įvertintas 8 balais. Augalų veislių tyrimo stotyse 2008 m. **SUNDAY** buvo derlingiausia iš 44 tirtų veislių (5,42 t/ha). 2009 m. Kauno AVTS gautas 5,72 t/ha sėklų derlius.

Labai gerai žiemojanti veislė **SW CELSIUS** auginama vidurinėje Švedijos dalyje. Ši veislė vidutinio vėlyvumo, suformuoja gausų derlių. Sėklos stambios, 1 000 jų sveria 4,7 g. Rapsai atsparūs išgulimui, ligoms ir sėklų išbyrėjimui. Augalai lėčiau vystosi pavasarį, todėl juos mažiau pažeidžia vėlyvos šalnos.

Žieminių rapsų veislės VISION derlingumas, t/ha

	Plungės AVTS	Kauno AVTS	Utenos AVTS	Vidutiniškai
VISION	4,43	6,40	5,68	5,50
Standartas	4,03	5,51	5,33	4,96

2008-2009 m. VAVTC duomenys

Dr. Gintautas Cesevičius
UAB „Dotnuvos projektai“ vadybininkas

Norint, kad rapsai tinkamai pasiruoštų žiemai ir sėkmingai sulauktų pavasario, reikia nesuvėlinti sėjos, sėti kokybiškas sertifikuotas sėklas, laikytis optimalių agrotechnikos reikalavimų ir, be abejonės, tikėtis, kad tokia nepalanki žiema, kaip praėjusioji, daugiau nepasikartos.

Parko g. 6, Akademija, Kėdainių r.
Tel. 8 – 616 15 813, el. paštas gintautas@dotpro.lt